

Myanmar People and a Calling for Responsibility to Protect**

Kamonwan Taptimtong*

Abstract

This article studies the claiming about Responsibility to Protect (R2P) of the Burmese. People in Myanmar asked the United Nations to intervene in their country in order to end the violence from the military junta since the junta government had been violently attacking its people who came out to protest the coup. Then the article will consider the UN's criteria of R2P whether it can be applied in the case of Myanmar or not. The conclusion is that R2P is very hard to implement in Myanmar case since it could yet do nothing in the more applicable case like the ethnic cleansing of Rohingya, in which only minimum action was taken by the UN.

Keywords: Responsibility to Protect, Myanmar People, Human Rights

* M. Pol. Sc. Candidate, Faculty of Social Sciences, Naresuan University.

** Received July 30, 2020; Revised September 18, 2020; Accepted September 9, 2021

ประชาชนชาวเมียนมากับการเรียกร้องความรับผิดชอบในการปกป้อง**

กมลวรรณ ทับทิมทอง*

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเรียกร้องหลักความรับผิดชอบในการปกป้องของประชาชนชาวเมียนมา โดยมีการเรียกร้องให้สหประชาชาติเข้าไปแทรกแซงเพื่อยุติการใช้ความรุนแรงของคณะรัฐประหาร เนื่องจากสถานการณ์ภายในประเทศเมียนมามีการใช้ความรุนแรงกับประชาชนที่มีการออกมาเรียกร้องหรือต่อต้านการรัฐประหาร จากนั้นจะพิจารณาตามเกณฑ์ของสหประชาชาติว่าข้อเรียกร้องของชาวเมียนมาดังกล่าวเข้าเกณฑ์ของการที่จะใช้หลักการความรับผิดชอบในการปกป้องแล้วหรือไม่ ซึ่งบทสรุปคือการใช้หลักการความรับผิดชอบในการปกป้องนั้นเป็นไปได้ยากในกรณีการรัฐประหารในเมียนมา เพราะแม้แต่เหตุการณ์ในเมียนมาที่เข้าข่ายตามหลักความรับผิดชอบในการปกป้องมากกว่าอย่างวิกฤตการณ์โรฮิงญา ก็ยังไม่มีแทรกแซงเพื่อยุติความรุนแรงโดยองค์การสหประชาชาติแต่อย่างใด

คำสำคัญ: หลักความรับผิดชอบในการปกป้อง, ประชาชนชาวเมียนมา, สิทธิมนุษยชน

* นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

** ได้รับบทความ 30 กรกฎาคม 2563; แก้ไขปรับปรุง 18 กันยายน 2563; อนุมัติให้จัดพิมพ์ 9 กันยายน 2564

บทนำ

ในวันที่ 1 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2020 กองทัพเมียนมาประกาศใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญสหภาพเมียนมา ค.ศ. 2008 ในการยึดอำนาจคืนจากรัฐบาลพลเรือน หลังจากที่มีการถอยให้รัฐบาลพลเรือนได้มีอำนาจในการปกครอง และมีการควบคุมตัวของ ออง ซาน ซูจี และคณะ และกองทัพเมียนมาร์ที่นำโดยพลเอกอาวุโส มิน อ่อง หล่าย ได้มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินภายในประเทศเป็นระยะเวลาหนึ่งปี ซึ่งการเคลื่อนไหวของกองทัพ และการจับกุม ออง ซาน ซูจี ทำให้ประชาชนภายในประเทศเกิดความตื่นตระหนกเพราะกลัวการกลับไปสู่การปกครองโดยระบบเผด็จการทหาร โดยการจับกุม ออง ซาน ซูจี และคณะ มาจากการที่กองทัพกล่าวหาฝ่ายประชาธิปไตยว่ามีการโกงเลือกตั้งที่พรรคเอ็นแอลดีชนะการเลือกตั้งด้วยคะแนนเสียงที่มีมากกว่า 80 เปอร์เซ็นต์ (ไทยรัฐออนไลน์, 2564) ต่อมา มิน อ่อง หล่าย ประธานาธิบดีรักษาการ ได้ออกมายืนยันความชอบธรรมในการประกาศสภาวะฉุกเฉินของคณะรัฐประหาร และได้มีการตรวจสอบการเลือกตั้งดังกล่าว

เหตุการณ์ดังกล่าวก่อให้เกิดความกังวลในสายตาประชาชนชาวเมียนมาว่า อำนาจจะกลับไปตกอยู่ในมือของกองทัพอีกครั้ง การลงทุนกับนานาประเทศจะเกิดการชะงักถ่วง เนื่องจากถูกตัดความสัมพันธ์ทางการทูตโดยกลุ่มประเทศผู้นำประชาธิปไตยอย่างสหภาพยุโรป (European Union) จนนำไปสู่การเดินขบวนประท้วงของประชาชนชาวเมียนมา โดยประชาชนชาวเมียนมาและประเทศผู้นำประชาธิปไตยต่างมองเหตุการณ์นี้ไปในทางเดียวกันว่าเป็นการ “รัฐประหาร” (coup d'état)

ประชาชนชาวเมียนมาเกิดการลุกฮือทั่วประเทศในการประท้วงการรัฐประหารของกองทัพที่นำโดย มิน อ่อง หล่าย ผู้บัญชาการทหารสูงสุดของเมียนมา เนื่องจากชาวเมียนมามองว่า ออง ซาน ซูจี เป็นตัวแปรสำคัญที่สามารถปกป้องประเทศไม่ให้รัฐบาลทหารกลับมาบริหารประเทศอีกครั้งจึงทำให้ประชาชนชาวเมียนมา

เกิดความไม่พอใจการออกมาประท้วงที่นำโดยมิน อ่อง หล่าย จนเกิดการประท้วง การออกมาเคลื่อนไหวของประชาชนชาวเมียนมาเป็นการออกมาเดินขบวนประท้วงเพื่อ แสดงถึงการไม่ยอมรับการปกครองของรัฐบาลทหาร โดยการออกมาเคลื่อนไหวของ ประชาชนเริ่มต้นจากการเคลื่อนไหวอย่างสันติวิธี จึงทำให้ผู้ที่มาเคลื่อนไหวมี หลากหลายช่วงอายุและหลากหลายอาชีพ ซึ่งในตอนแรกรัฐบาลทหารก็ยังไม่ทำอะไร แต่ต่อมาเมื่อการชุมนุมมีแนวโน้มว่าจะยืดเยื้อ รัฐบาลทหารจึงใช้การปราบปราม สลายการชุมนุมด้วยความรุนแรง จนทำให้มีประชาชนและเจ้าหน้าที่เสียชีวิตจาก การปะทะกันของประชาชนและเจ้าหน้าที่

ต่อมาคณะรัฐประหารมีการโจมตีกลุ่มผู้ประท้วงด้วยอาวุธ เป็นเหตุให้มี ผู้เสียชีวิตมากถึง 82 ราย ซึ่งทำให้ยอดผู้เสียชีวิตจากการประท้วงรัฐบาลทหารใน เมียนมาร์เพิ่มขึ้นเป็น 701 ราย (Matichon online, 2564) การที่ประชาชนชาวเมียน มาออกมาเดินขบวนประท้วงการรัฐประหารของมิน อ่อง หล่าย ยังมีการเรียกร้องให้ สหประชาชาติดำเนินการป้องกันไม่ให้ทหารใช้ความรุนแรงกับประชาชน เนื่องจากการ ปราบปรามผู้ชุมนุมประท้วงมีการใช้กระสุนจริงและระเบิดเสียงในการสลาย การชุมนุม ทำให้ประชาชนชาวเมียนมาได้มีการเปลี่ยนรูปแบบการประท้วงจากการเดิน ขบวนบนท้องถนน เป็นการประท้วงแบบอารยะขัดขืนที่มีการนัดหยุดงานของ ประชาชนในหลากหลายอาชีพที่มีการออกมาเคลื่อนไหวอารยะขัดขืนหรือแม้แต่ บุคลากรทางการแพทย์ทั่วประเทศก็มีการนัดหยุดงานพร้อมกัน ซึ่งในช่วงเวลานัดหยุด งานนั้นเป็นช่วงของการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ที่มีการแพร่ระบาดอย่างหนัก ซึ่ง การต่อต้านของประชาชนชาวเมียนมายังปรากฏขึ้นมาอย่างต่อเนื่องทำให้คณะ รัฐประหารอาศัยสื่อต่าง ๆ ของภาครัฐขอร้องและข่มขู่ประชาชนให้กลับมาทำงาน ซึ่ง การนัดหยุดงานของประชาชนชาวเมียนมาส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ

ทั้งนี้ การใช้ความรุนแรงของทหารเมียนมาในการเข้าปราบปรามหรือสลายการชุมนุม ประกอบไปด้วย การเข้าบุกยิงประชาชนภายในบ้านโดยที่ไม่เลือกว่าจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ การจับกุมบุคคลต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นดารา นักร้อง นักแสดง นางแบบ แพทย์ ฯลฯ การเข้าบุกยิงพยาบาลที่กำลังปฏิบัติงานอยู่ภายในโรงพยาบาลในกรุงย่างกุ้ง โดยอ้างว่าเป็นการไล่ล่าจับกลุ่มผู้ชุมนุม ทำให้ประชาชนชาวเมียนมาทั้งที่อยู่ภายในประเทศ และอยู่ต่างประเทศมีการเรียกร้องถึงหลักความรับผิดชอบในการปกป้องหรือ R2P เพื่อให้สหประชาชาติเข้ามาแทรกแซงและยุติการใช้ความรุนแรงของคณะรัฐประหาร

หลักความรับผิดชอบในการปกป้อง

หลักการความรับผิดชอบในการปกป้อง (Responsibility to Protect—R2P) เป็นปทัสถานระหว่างประเทศใหม่ที่เกิดจากอดีตเลขาธิการสหประชาชาติ นายโคฟี อันนัน โดยมีหัวใจสำคัญว่า อธิปไตยของรัฐครอบคลุมถึงการที่รัฐต้องปกป้องและคุ้มครองประชากรภายในรัฐไม่ว่าจะเป็นเชื้อชาติใดจากอาชญากรรมร้ายแรงต่อมวลมนุษย์ (atrocities crimes) 4 ประเภท ได้แก่ การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ (genocide) อาชญากรรมสงคราม (war crimes) อาชญากรรมต่อมวลมนุษยชาติ (crimes against humanity) และการชำระล้างเผ่าพันธุ์ (ethnic cleansing) โดยรัฐมีความรับผิดชอบหลัก แต่ถ้าหากรัฐไม่สามารถปกป้องประชากรของตนเองได้แล้ว ก็เป็นหน้าที่ของประชาคมระหว่างประเทศที่มีพันธะในการช่วยเหลือรัฐให้รัฐสามารถให้ความคุ้มครองประชาชนจากภัย 4 ประเภทนี้ แต่การให้ความช่วยเหลือนั้นมีได้หมายความว่าให้เข้าไปแทรกแซงโดยใช้กำลังทหารเพียงอย่างเดียว เพราะจากพัฒนาการของหลักการนี้ที่เกิดขึ้นในสมัยบั้นต้น หลักการดังกล่าวได้ถูกนำมาใช้ในเชิงป้องกันมากกว่าที่จะเอามา

ใช้เมื่อเกิดอาชญากรรมต่อมวลมนุษยชาติไปแล้ว (ไชยวัฒน์ คำชู และปราณี ทิพย์รัตน์, 2564)

อาชญากรรม 4 ประเภท มีดังนี้

1. การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ คือ การฆ่าอย่างเป็นระบบ การฆ่าโดยนโยบาย หรือมีการวางแผนการมาก่อนที่จะฆ่าคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

2. อาชญากรรมสงคราม คือ การกระทำที่มีการฝ่าฝืนกฎหมายสงคราม เช่น การใช้อาวุธเคมี อาวุธชีวภาพ การโจมตีพลเรือน การโจมตีโรงพยาบาล ฯลฯ หรือการกระทำอาชญากรรมต่อผู้ที่เป็นศัตรูพลเรือนหรือบุคคลที่อยู่ในเวลาสงครามที่มีการใช้ความรุนแรงที่ขัดต่อข้อตกลงสากล

3. อาชญากรรมต่อมวลมนุษยชาติ ได้แก่ การกระทำที่ทำลายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การเอาคนมาเป็นทาส การเนรเทศหรือการกระทำอันไร้ซึ่งมนุษยธรรม และการสังหารแพทย์สนาม

4. การก่อกบฏชาติพันธุ์ เป็นสถานการณ์ที่กลุ่มสังคมทางชาติพันธุ์หรือกลุ่มเชื้อชาติถูกทำให้ไม่สามารถดำรงรักษาความบริสุทธิ์ทางชาติพันธุ์หรือเชื้อชาติของตนเอง โดยมีการขับไล่หรือสร้างความกดดันให้กับกลุ่มชาติพันธุ์ที่ไม่ใช่กลุ่มชาติพันธุ์ตนเอง

หลักการรับผิดชอบเพื่อปกป้อง (Responsibility to Protect – R2P, RtoP) พัฒนามาจากแนวคิดเรื่องการแทรกแซงเพื่อมนุษยธรรม (humanitarian intervention) ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว การแทรกแซงกิจการภายในของรัฐใดรัฐหนึ่งถือว่ามีสิทธิขั้นพื้นฐานของความ เป็นรัฐได้แก่ อำนาจอธิปไตย (sovereignty) รวมถึงกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยการไม่แทรกแซง (non-intervention) องค์กรประกอบทั้งสองเป็นผลจากพัฒนาการระบอบรัฐชาติในช่วงศตวรรษที่ 17 เป็นต้นมา นอกจากนี้

ประสบการณ์สงครามโลกทั้งสองครั้งได้พิสูจน์ว่าการแทรกแซงการเมืองภายในเพื่อขยายอำนาจ หรือพิทักษ์ผลประโยชน์แห่งชาติกลายเป็นภัยคุกคามสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ กฎบัตร สหประชาชาติสะท้อนเจตจำนงในการป้องกันมิให้สงครามโลกกลับมาอีกครั้งโดยระบุในมาตราที่ 2.4 ว่า “ในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ รัฐทั้งหลายควรหลีกเลี่ยงการใช้กำลังแทรกแซงบูรณาภาพแห่งดินแดน หรืออิสรภาพทางการเมืองของรัฐใดๆ หรือในรูปแบบใดๆ ที่ไม่สอดคล้องกับเป้าประสงค์ของสหประชาชาติ” มีเพียงสองเงื่อนไขที่อนุญาตให้ประเทศต่างๆ ระดมกำลังรบได้ คือ การป้องกันตน (self-defense) ตามมาตรา 51 ของกฎบัตรสหประชาชาติ และบทบัญญัติที่ 7 ว่าด้วยการใช้กำลังเมื่อพิสูจน์ได้ว่ามีภัยคุกคาม สันติภาพและความมั่นคงต่อประชาคมนานาชาติ (threat to international peace and security) ทว่าการใช้กำลังทางทหารในกรณีนี้ต้องได้รับอนุมัติด้วยฉันทามติจากคณะมนตรีความมั่นคงแห่งประชาชาติ (จินจิรา สมบัติพูนศิริ, 2558, น.5)

ถึงแม้ว่าในปัจจุบันบรรทัดฐานของหลักความรับผิดชอบในการปกป้องจะยังไม่สมบูรณ์แต่ก็ได้รับการยอมรับจากนานาประเทศ ถึงแม้ว่าหลักความรับผิดชอบในการปกป้องจะเป็นบรรทัดฐานแต่ก็ไม่ได้หมายความว่าบรรทัดฐานนี้จะได้รับการยอมรับเสมอไปด้วยเช่นกัน ซึ่งบรรทัดฐานของแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกันในเรื่องของระเบียบและองค์ประกอบจึงทำให้หลักความรับผิดชอบในการปกป้องอาจเป็นบรรทัดฐานที่ไม่สามารถสรุปได้ว่ามีความหมายเดียวกันทั้งหมด และถึงแม้ว่าในหลายๆ ประเทศให้การยอมรับกับหลักความรับผิดชอบในการปกป้อง แต่การยอมรับอาจไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายในรัฐก็ได้เนื่องจากหลักความรับผิดชอบในการปกป้องยังเป็นเพียงบรรทัดฐานที่มีการทำร่วมกันของประเทศสมาชิกซึ่งยังเป็นแค่บรรทัดฐานระหว่างประเทศยังไม่ใช้กฎหมายระหว่างประเทศที่มีการบังคับใช้ ซึ่งบรรทัดฐานที่สร้าง

ขึ้นจะขึ้นอยู่กับความละเอียดต่อสังคม เนื่องจาก เป็นบรรทัดฐานที่คนส่วนใหญ่ให้การยอมรับและนำไปปฏิบัติ (Aidan Hehir, 2019)

เสาหลัก 3 ประการ ของหลักความรับผิดชอบในการปกป้อง (ภาสกร ฐีนาง, 2564)

1. รัฐแต่ละรัฐมีความรับผิดชอบเบื้องต้นในการปกป้องคุ้มครองประชาชนของตนจากการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ การกำจัดชาติพันธุ์ อาชญากรรมสงคราม และการก่ออาชญากรรมต่อมวลมนุษยชาติ

2. ประชาคมระหว่างประเทศมีความรับผิดชอบในการให้ความช่วยเหลือรัฐเพื่อให้ทำหน้าที่ดังกล่าว

3. ในกรณีที่รัฐได้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ไม่สามารถและ/หรือไม่เต็มใจที่จะให้การปกป้องและคุ้มครองพลเมืองของตนจากอาชญากรรมทั้งสี่ ประการนั้นได้ ประชาคมระหว่างประเทศมีความรับผิดชอบร่วมกันในการรับภาระหน้าที่ดังกล่าวโดยไม่ลังเลและอย่างทันการ โดยยึดหลักกฎหมายระหว่างประเทศและกฎบัตรสหประชาชาติ

ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้หลักความรับผิดชอบในการปกป้องจึงเป็นเสมือนทางออกของสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในเมียนมา ประชาชนชาวเมียนมาทั้งที่อยู่ภายในประเทศและภายนอกประเทศได้มีการออกมาเรียกร้องให้สหประชาชาติเข้ามาใช้หลักความรับผิดชอบในการปกป้องกับประเทศเมียนมา

การเรียกร้องของประชาชนภายในประเทศ

ประชาชนชาวเมียนมาได้มีการออกมาเรียกร้องให้สหประชาชาติเข้ามาแทรกแซง เนื่องจากคณะรัฐประหาร หรือทหารพม่าได้มีการใช้อาวุธทำร้ายร่างกายและสังหารประชาชน โดยมีการใช้ปืนยิงใส่ประชาชนที่มุ่งเป้าตรงศีรษะโดยไม่มีการเตือน และยังมี การทุบตี ทรมาณและคุกคามประชาชนในยามวิกาล ซึ่งตั้งแต่เกิดการรัฐประหารเป็นต้นมาคณะรัฐประหารหรือฝ่ายความมั่นคงของเมียนมาได้มีการสังหารผู้คนไปเป็นจำนวนมากและจับกุมตัวประชาชนโดยพลการ การใช้ความรุนแรงของคณะรัฐประหารมีการใช้ปืนกราดยิงไปที่บ้านของประชาชนโดยที่ไม่แยกแยะว่ามีความผิดหรือไม่ จึงทำให้ประชาชนชาวเมียนมารู้สึกถึงการละเมิดสิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการชุมนุมประท้วงของประชาชนที่เป็น การลิดรอนสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน และยังเป็นการทำลายกรอบการคุ้มครองทางกฎหมายของประชาชน จึงทำให้การชุมนุมประท้วงของชาวเมียนมามีความรุนแรงมากขึ้น แต่ต่อมาประชาชนชาวเมียนมามีการเปลี่ยนรูปแบบการชุมนุมหรือต่อต้านมาเป็นการประท้วงเงียบหรืออารยะขัดขืนต่อคณะรัฐประหาร ซึ่งส่งผลให้คณะรัฐประหารเกิดความไม่พอใจและมีการใช้ความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ประชาชนชาวเมียนมาร์จึงมีการขอความช่วยเหลือจากสหประชาชาติในการใช้หลักความรับผิดชอบในการปกป้องหรือ R2P เข้ามาช่วยประชาชนชาวเมียนมา

การเรียกร้องหลักความรับผิดชอบในการปกป้องของประชาชนชาวเมียนมาภายในประเทศได้มีการเรียกร้องควบคู่ไปกับการเคลื่อนไหวทางการเมืองจากการเดินชุมนุมประท้วงหรือต่อต้านการรัฐประหาร ซึ่งการเรียกร้องหลักความรับผิดชอบในการปกป้องของประชาชนชาวเมียนมาจะเป็นการขอความช่วยเหลือกับนานาชาติประเทศ และเป็นการชี้ให้เห็นถึงการใช้ความรุนแรงของคณะรัฐประหารหรือกองกำลังทหารที่มี

การใช้ความรุนแรงกับประชาชน โดยไม่คำนึงถึงความสูญเสียที่เกิดขึ้นกับประชาชน ที่มีการละเมิดในเรื่องของสิทธิมนุษยชนที่ประชาชนทุกคนพึงมี จึงทำให้ประชาชนชาวเมียนมาต้องการความช่วยเหลือจากประชาคมระหว่างประเทศอย่างเร่งด่วนเพื่อช่วยชาวเมียนมาจากอาชญากรรมที่เกิดจากคณะรัฐประหารหรือกองกำลังทหารและความมั่นคง ที่มีการใช้ความรุนแรงไร้ซึ่งมนุษยธรรมและความโหดร้ายที่มาจากคณะรัฐประหาร จึงต้องการให้ประชาคมระหว่างประเทศมีการขยายความคุ้มครองและความช่วยเหลือด้านสิทธิมนุษยชนแก่ประชาชนที่ต้องการความช่วยเหลือจากการกระทำอันโหดร้ายของผู้นำประเทศ

การเรียกร้องของประชาชนภายนอกประเทศ

จากการเกิดรัฐประหารภายในประเทศเมียนมา และเกิดการใช้ความรุนแรงกับประชาชนภายในประเทศจนนำไปสู่การเรียกร้องให้สหประชาชาติใช้หลักความรับผิดชอบในการปกป้อง ซึ่งการเรียกร้องก็มีทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศ ซึ่งการเรียกร้องของชาวเมียนมาในต่างประเทศที่เห็นได้ชัด คือ การแสดงอารยะขัดขืนของทูตเมียนมาในประเทศและเมืองต่าง ๆ เช่น กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. ลอสแอนเจลิส สหรัฐอเมริกา และกรุงเบอร์ลินของเยอรมนี ที่มีท่าทีชัดเจนว่าเจ้าหน้าที่ของสถานทูตเมียนมาที่ประจำอยู่ที่ประเทศต่าง ๆ ได้มีการร่วมอารยะขัดขืนไม่รับคำสั่งจากกองทัพ และมีการประกาศรับใช้บ้านเมืองแต่ไม่รับใช้กองทัพ รวมไปถึงแสดงจุดยืนให้กองทัพปล่อยออง ซาน ซูจี (ไทยรัฐออนไลน์, 2564)

นอกจากคณะทูตของเมียนมาภายในประเทศต่าง ๆ ที่มีการเรียกร้องให้เกิดการใช้หลักความรับผิดชอบในการปกป้องยังมีประชาชนที่เป็นชาวเมียนมาที่อยู่ต่างประเทศก็ได้มีการออกมาเรียกร้องให้สหประชาชาติใช้หลักความรับผิดชอบใน

การปกป้อง เช่น คุณสุรัช ชาวเมียนมาในประเทศไทย ที่มีการออกมาเรียกร้อง จากการใช้ความรุนแรงของคณะรัฐประหารกับประชาชนชาวเมียนมาที่มีทั้งเด็กและผู้ใหญ่ เขาจึงมองว่าองค์กรสหประชาชาติจะเป็นตัวช่วยประชาชนชาวเมียนมาให้หลุดพ้นจากการใช้ความรุนแรงของคณะรัฐประหาร และยังหวังให้ประชาคมอาเซียนเข้ามาช่วยเหลือด้วยเช่นกันแต่ยังหวังกับการเข้ามาช่วยเหลือของสหประชาชาติมากกว่า และยังเชื่อในองค์กรสหประชาชาติในการเข้ามาแทรกแซงเพื่อให้ประเทศเมียนมาเกิดความสงบและจัดการกับเผด็จการของเมียนมา เนื่องจากเขามองว่าความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับประชาชนชาวเมียนมาเป็นเหตุการณ์ที่ยิ่งกว่าการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ จึงต้องการให้เกิดการแทรกแซงของสหประชาชาติ ซึ่งการเข้ามาแทรกแซงเมื่อเหตุการณ์ได้ยุติลงเขาคิดว่าองค์กรสหประชาชาติและประชาชนชาวเมียนมาสามารถเจรจาต่อรองกันได้ จึงอยากให้สหประชาชาติเข้ามาแทรกแซงให้เร็วที่สุด (Thai TBS, 2564)

ฮาน เลย์ มิสแกรนเมียนมา ก็ได้มีการออกมาเรียกร้องให้สหประชาชาติเข้ามาช่วยเหลือประชาชนชาวเมียนมา เนื่องจากสถานการณ์ภายในประเทศเมียนมาในทุก ๆ วันมีประชาชนเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก แต่เนื่องจากการเข้าช่วยเหลือประชาชนชาวเมียนมา มีขั้นตอนที่ซับซ้อน ฮาน เลย์จึงไม่เข้าใจว่าทำไมจึงต้องรอในการเข้าช่วยเหลือประชาชนชาวเมียนมา จึงได้มีการออกมาเรียกร้องให้นานาประเทศและสหประชาชาติเข้าช่วยเหลือประชาชนชาวเมียนมา (Thai TBS, 2564)

ตูซาร์ นวย ชาวเมียนมาที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย มีความกังวลเกี่ยวกับการให้สหประชาชาติใช้หลักความรับผิดชอบในการปกป้อง เนื่องจากยังมีความกังวลจากการที่สหประชาชาติมีการใช้หลักความรับผิดชอบในการปกป้องกับซีเรีย ซึ่งการเข้าไปแทรกแซงของสหประชาชาติในซีเรียทำให้ซีเรียกลายเป็นรัฐล้มเหลว และเมื่อเป็นรัฐล้มเหลวแล้วจะฟื้นฟูตัวได้ยาก ซึ่งถ้าสหประชาชาติมีการใช้หลักความรับผิดชอบใน

การปกป้องกับเมียนมาก็อาจตกอยู่ในสถานการณ์เดียวกันกับซีเรีย และยังหวังว่าประเทศไทยจะยื่นมือเข้าช่วยเหลือในเรื่องใดเรื่องหนึ่งยกเว้นเรื่องของกองกำลังอาวูธ และยังอยากให้ประเทศเมียนมามีความเป็นประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น

แรงงานเมียนมาในประเทศญี่ปุ่นได้มีการรวมตัวกันเรียกร้องที่สำนักงานสหประชาชาติในกรุงโตเกียว เพื่อคัดค้านเหตุการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นในประเทศ ซึ่งเป็นการที่แรงงานชาวเมียนมาขอความช่วยเหลือจากรัฐบาลญี่ปุ่นและประชาคมระหว่างประเทศในการเข้าแทรกแซงและฟื้นฟูความสงบและเรียกร้องให้ปล่อยตัว ออง ซาน ซูจี และผู้นำคนอื่นๆ และแรงงานชาวเมียนมาในประเทศญี่ปุ่นขอให้ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกกดดันกองกำลังทหารของเมียนมาให้เลิกใช้ความรุนแรงกับประชาชน รวมไปถึงมีการกดดันกองทัพของสหประชาชาติให้เข้ามาแทรกแซงตามหลักความรับผิดชอบในการปกป้อง (Tint Zaw Tun, 2021)

ผลตอบรับของการที่ประชาชนชาวเมียนมาทั้งที่อยู่ภายในประเทศและภายนอกประเทศที่ได้มีการออกมาเรียกร้องให้นานาประเทศและสหประชาชาติได้มีการนำหลักความรับผิดชอบในการปกป้องเข้ามาใช้กับประเทศของตนเองนั้น ทำให้นานาประเทศและสหประชาชาติได้มีการประณามคณะรัฐประหารหรือกองกำลังทหารของเมียนมาในการใช้ความรุนแรงต่อประชาชน รวมไปถึงการคว่ำบาตรทางการค้ากับประเทศเมียนมา เพื่อเป็นการแสดงการไม่ยอมรับการรัฐประหารของกองกำลังทหารเมียนมา และยังเป็น การแสดงถึงการไม่ยอมรับในการใช้ความรุนแรงของคณะรัฐประหารที่มีการใช้ความรุนแรงกับประชาชนภายในประเทศของตนเอง ถึงแม้ว่าสหประชาชาติจะไม่ได้เข้าแทรกแซงโดยตรงเนื่องจากรอดูท่าที่ความรุนแรงของคณะรัฐประหารที่ใช้กับประชาชนก่อน จึงทำได้เพียงเฝ้ามองอยู่ห่าง ๆ และใช้รูปแบบหรือมาตรการในการคว่ำบาตรแทนเข้ามาแทรกแซงเพื่อลดความสูญเสียที่จะเกิดขึ้น

หลักความรับผิดชอบในการปกป้องกับการเรียกร้องของประชาชนชาวเมียนมา

จากเหตุการณ์ที่ประชาชนชาวเมียนมามีการเรียกร้องให้สหประชาชาติได้เข้ามาแทรกแซงโดยการใช้หลักความรับผิดชอบในการปกป้องที่มีการทำร่วมกันของประเทศสมาชิก เพื่อช่วยเหลือประชาชนชาวเมียนมาที่ตกอยู่ในสถานการณ์ความรุนแรงที่เกิดจากการรัฐประหารจากกองทัพกำลังของทหารที่นำโดยมิน อ่อง หล่าย ซึ่งจากการที่ประชาชนชาวเมียนมาได้มีการออกมาเรียกร้องให้สหประชาชาติมีการใช้หลักความรับผิดชอบในการปกป้องจะเห็นได้ว่าการเข้ามาแทรกแซงนั้นมีกระบวนการที่ซับซ้อนและเป็นไปได้ยาก การจะเข้ามาแทรกแซงเพื่อยุติการใช้ความรุนแรงของสหประชาชาติต้องมีขั้นตอนหลายขั้นตอน ซึ่งการพิจารณาเสาหลัก 3 ประการ ของหลักความรับผิดชอบในการปกป้องจะเป็นปัญหาสำคัญต่อการใช้หลักความรับผิดชอบในการปกป้องในกรณีเมียนมาดังต่อไปนี้

เสาหลักที่หนึ่ง เป็นการที่รัฐแต่ละรัฐต้องมีความรับผิดชอบในการปกป้องคุ้มครองประชาชนของตนจากการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ การกำจัดชาติพันธุ์ อาชญากรรมสงคราม และอาชญากรรมต่อมวลมนุษยชาติ ซึ่งการรัฐประหารของประเทศเมียนมาใช้กำลังปราบปรามผู้ชุมนุมนั้นนั้นยังไม่เข้าข่ายอาชญากรรมสงคราม เนื่องจากอาชญากรรมสงครามจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อเกิดคู่ขัดแย้งสองฝ่ายที่ชัดเจน และมีการกระทำความผิดต่อกฎหมายระหว่างประเทศที่ว่าด้วยข้อห้ามในการทำสงคราม ในขณะที่เดียวกันก็ยังไม่มีความเห็นที่เพียงพอว่า รัฐบาลทหารของเมียนมานั้นได้ทำการจับเชลยหรือมีการปฏิบัติต่อผู้ถูกจับกุมอย่างมีมนุษยธรรมหรือไม่ ซึ่งก็เป็นประเด็นที่ควรต้องติดตามกันต่อไป

เสาหลักที่สอง การที่ประชาคมระหว่างประเทศมีความรับผิดชอบในการให้ความช่วยเหลือภายในภูมิภาคของตนเอง ซึ่งประเทศเมียนมาซึ่งอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งมีอาเซียนเป็นองค์การระหว่างประเทศระดับภูมิภาค ซึ่งอาเซียนยึด

หลักการไม่แทรกแซงกิจการภายใน และถึงแม้ว่าอาเซียนจะมีความพยายามในการหาทางออกไม่ว่าจะเป็นผ่านการเสนอแนวทาง 5 ข้อ หรือการไม่เชิญผู้นำคณะรัฐประหารของเมียนมาเข้าร่วมประชุม แต่เมื่อมีการเปลี่ยนประธานอาเซียนซึ่งก็เป็นการหมุนเวียนไปตามปี ในปี ค.ศ. 2022 จะเป็นปีที่กัมพูชาที่มีความสัมพันธ์อันดีกับจีนเป็นประธานอาเซียน ก็ยิ่งทำให้กลไลอาเซียนนั้นมีความหวังที่ริบหรือลงไปอีก

เสาหลักที่สาม จะเป็นหน้าที่ของประชาคมระหว่างประเทศในการปกป้องและคุ้มครองพลเมือง จากอาชญากรรมการค้ามนุษย์ การกักขังชาติพันธุ์ อาชญากรรมสงคราม และอาชญากรรมต่อมวลมนุษยชาติ จากการที่รัฐแสดงให้เห็นว่าไม่สามารถดูแลปกป้องคุ้มครองพลเมืองของตนเองได้ ประชาคมระหว่างประเทศจะเข้าไปร่วมกันรับภาระหน้าที่อย่างทันที อย่างไรก็ตาม การใช้หลักความรับผิดชอบในการปกป้องของสหประชาชาติยังเป็นเพียงบรรทัดฐานที่เข้าร่วมกันระหว่างประเทศสมาชิกหรือผู้ที่เข้าร่วม ซึ่งการเข้าร่วมอาจเป็นการเข้าร่วมเพียงในนามให้ประเทศต่าง ๆ ยอมรับ และไม่ผิดแปลกไปจากประเทศอื่น และหลักความรับผิดชอบในการปกป้องยังเป็นเพียงบรรทัดฐานที่ตั้งขึ้นยังไม่ใช่อำนาจระหว่างประเทศที่บังคับใช้อย่างจริงจัง

ดังนั้น ความเป็นไปได้ของการเข้าแทรกแซงของหลักความรับผิดชอบในการปกป้องจากสถานะความรุนแรงของการใช้กำลังทหารกับประชาชนชาวมียนมานั้น เป็นไปได้ยาก เนื่องจากประเทศชาวมียนนามีเหตุการณ์ที่มีความรุนแรงกว่าการใช้ความรุนแรงของกำลังทหารกับประชาชน คือ เหตุการณ์ของชาวโรฮิงญาที่ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์มุสลิมที่อาศัยอยู่กับประชากรส่วนใหญ่ในรัฐยะไข่ซึ่งเป็นชาวพุทธ ทำให้ทั้งสองเกิดความขัดแย้งกันส่งผลให้เกิดการจลาจลเป็นเหตุให้ประชาชนชาวโรฮิงญาต้องมีการทิ้งบ้านเรือนไปอาศัยอยู่ในค่ายกักกันที่มีสภาพแวดล้อมเลวร้าย รวมถึงไม่ได้รับอนุญาตให้มีการเดินทางอย่างเสรีและการเข้าถึงการรักษาพยาบาล การศึกษาหรือการมี

งานทำ ซึ่งการกระทำเช่นนี้ถือเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพโดยไม่คำนึงถึงสิทธิมนุษยชน ต่อมาเกิดการปะทะกันระหว่างกลุ่มติดอาวุธชาวโรฮิงญากับตำรวจทำให้งองทัพของเมียนมาเริ่มปราบปรามโดยพุ่งเป้าไปที่ชุมชนของชาวโรฮิงญา โดยมีการใช้กำลังในการสังหารอย่างไม่ชอบด้วยกฎหมายการจับกุมโดยพลการ การข่มขืนและทำร้ายผู้หญิงและเด็กผู้หญิง การเผาบ้านเรือนรวมทั้งอาคารเรียนและมัสยิด ซึ่งการกระทำของกองกำลังทหารเมียนมาเป็นการใช้ความรุนแรงที่อาจถึงขั้นเป็นอาชญากรรมต่อมนุษยชาติ ซึ่งก็สอดคล้องกับรัฐไม่มีความรับผิดชอบในการปกป้องคุ้มครองประชาชนจากการเกิดอาชญากรรมที่มีผลต่อมวลมนุษยชาติ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับแล้วเหตุการณ์ของชาวโรฮิงญามีความรุนแรงมากกว่าเหตุการณ์สลายการชุมนุมหรือเหตุการณ์จากกองกำลังทหารเมียนมาที่มีการใช้ความรุนแรงกับประชาชน ซึ่งอาจทำให้สหประชาชาติอาจมองว่าการใช้ความรุนแรงของกองกำลังทหารยังไม่รุนแรงพอที่สหประชาชาติจะเข้ามาแทรกแซงช่วยเหลือประชาชนชาวเมียนมา

บรรณานุกรม

กิตติคุณ, ไชยวัฒน์ คำชู และปราณี ทิพย์รัตน์. (3 เมษายน 2564). **อนาคตการเมืองเมียนมาอาจพลิกผัน(?) จากกองกำลังกลุ่มชาติพันธุ์ | มหาอำนาจฝ่ายประชาธิปไตยหรือฝ่ายอิตาลีประชาธิปไตยจะเป็นผู้นำในการกำหนดระเบียบโลก** [Video file]. ค้นจาก <https://curadio.chula.ac.th/Program-Detail.php?id>

กองศึกษาวิจัยทางยุทธศาสตร์และความมั่นคงฯ. (2556). **หลักการความรับผิดชอบต่อในการปกป้อง “Responsibility to Protect (RtoP)”**. ค้นเมื่อ 30 กันยายน

2564 จาก https://www.sscthailand.org/uploads_ssc/033-SWF%20P033%2027May-2%20june

จันจิรา สมบัติพูนศิริ. (2558). **หลักรับมือตบเพื่อปกป้องและผลต่อการก่อร่างองค์ความรู้การเมืองระหว่างประเทศร่วมสมัย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ไทยรัฐออนไลน์. (8 มีนาคม 2564). **ปรากฏการณ์ "ทูตอารยะขัดขืน" ในวิกฤติรัฐประหารเมียนมา จากเวทีUNสู่ทั่วโลก**. ค้นจาก <https://www.thairath.co.th/news/foreign/204500>

มติชนออนไลน์.(11 เมษายน 2564). **ความรุนแรงในเมียนมายกระดับ ประชาชนเริ่มตอบโต้ทหาร ผวาเกิดสงครามกลางเมือง**. ค้นจาก https://www.matichon.co.th/news-monitor/news_2669644

ภาสกร ฐีนาง. (2564). **การต่อต้านรัฐประหารในประเทศเมียนมาของคนภายนอกไม่เท่ากับ ‘การไปยุ่งกิจการภายใน’**. ค้นเมื่อ 30 กันยายน พ.ศ.2564 จาก <https://themomentum.co/thinktank-myanmar-coup/>

Thai TBS. (2 เมษายน 2564). **เสียงจาก "เมียนมา" 60 วัน "ยึดอำนาจ" ออง ซาน ซู จี : ตอบโจทย์** [Video file]. ค้นจาก <https://www.youtube.com/watch?v=xi7PLtAXg7I>

Thai TBS. (8 มีนาคม 2564). **จับตา "ข้อเรียกร้อง R2P" กองกำลังต่างชาติ "ปกป้องเมียนมา" : ตอบโจทย์** [Video file]. ค้นจาก <https://www.youtube.com/watch?v=SKvzRxz3GEA>

48 วารสารรัฐศาสตร์พิจารณา

ปีที่ 8 ฉบับที่ 16

Aidan Hehir. 2019. **Hollow Norms and the Responsibility to Protect.**

UK: Department of Politics and International Relations University
of Westminster London

Global centre for the responsibility to protect. (n.d.). **WHAT IS R2P?**

Cited 5 Oct 2021. Available from

<https://www.globalr2p.org/what-is-r2p/>

Tint Zaw Tun. (2021). Myanmar workers in Japan protest against

Tatmadaw's actions. Cited 1 Feb 2021. Available from

<https://www.mmtimes.com/news/myanmar-workers-japan-protest-against-tatmadaws-actions.html?>